

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 32.—, za pol leta K 16.—, za četrt leta K 8.—. Posamezna številka 50 vin. naročnina v inozemstvo sorazmerno več. Pošiljatve na uredništvo in upravništvo Ljubljana, Šelburgova ulica št. 6. II. nadstr. Telefon št. 225.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati se zaračunavajo, milimeter vrstica in sicer pri enkratni objavi po 85 vinarja, pri trikratni po 80 vinarja, pri šestkratni po 75 vin., pri celoletnih objavah po 70 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane mm vrstica K 1.— Reklam. so poštne proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Vesele praznike in srečno novo leto

Želi vsemu organiziran. delavstvu uredništvo in upravništvo.

Stavka rudarjev.

V petek dne 17. t. m. so ob drugi uri popoldne stopili rudarji Trboveljske premogokopne družbe v vseh družbinah premogovnikih, to je v Zagorju, Trbovljah, Hrastniku, Rajhenburgu, Hudi jami in Kočevju v splošno stavko.

Vzroki stavke so znani; pri skrajno napornem delu niso plače v nikakem sorazmerju z najnujnejšimi potrebami prizadetih delavcev. Vrednost denarja je napram predvojni dobi padla na tako majhen procent in je stem skupna sila denarja izgubila toliko, da iz vsega tega rezultira splošno pomanjkanje.

Velika napaka se dela s tem, da se peza splošne gospodarske krize od strani Trboveljske premogokopne družbe skuša na pleča delavcev prevaliti preko mere, v toliki meri, da te peze rudarji tudi pri najboljši volji niso vstanu prenesti. Vpoštevajoč gospodarsko razmerje, katero je zelo neugodno, bi merodajni faktorji niti dopustiti ne bi smeli, da bi družba v tem času sploh mislila na kake dobičke za svoje akcionarje.

Vsled brezobzirnosti in dobičkaželjnosti in pa radi tega, ker vlada mirno gleda to brezobzirno eksploatacijo premogovnikov in delavstva, to delavstvo ne more sebe težkemu delu vsaj deloma primerno preživljati. Ne more pa tudi preživljati svojcev tako, kakor to zahteva zdravo človeško pojmovanje. Pa ne samo, da se ti delavci ne morejo preživljati kakor se ljudem spodobi, tudi oblačiti se ne morejo. Resnica je, da je danes postala nabava potrebne nove obleke za rudarja luksus. katerega nezmore.

Dolgo časa so rudarji moledovali pri družbi, pri vladi — zastonj. Ni bilo potrebno, da pride do skrajnega koraka rudarjev ako bi družba in vlada vsaj količkaj bila pokazala dobro voljo. To pa se ni zgodilo. Kar je ponujala družba in kar so zagovarjali zastopniki vlade, to je bilo v pričo mizerije, v kateri rudarji žive prava iranija.

Toliko besedi je bilo že izpregovorjenih in napisanih o nacionalizaciji ter socializaciji industrijskih obratov čifutske Trboveljske premogokopne družbe, pa si vlada niti ne upa prisiliti, da bi ne izkoriščala in ne degenerirala znaten del pripadnikov slovenskega naroda in rudarjem dala vsaj toliko, kolikor neobhodno za življenje potrebujejo.

Ironija pa je tudi, da se je vse meščansko časopisje brez razlike postavilo na stran

Trboveljske premogokopne družbe in deloma direktno, deloma indirektno zagovarja njen profit ter v svrhu varovanja tega profita proti rudarjem z oboroženo silo. „Jutro“, „Slovenski Narod“, „Slovenec“, „Jugoslavija“ in „Večerni list“ prikrito in javno huje kajo javnost in oblasti zoper bojujoče se rudarje.

Rudarji gospodarske krize niso zakrivi, zatorej naj jo prenašajo oni, ki so jo izzvali, to je kapitalisti, med katere spada tudi Trboveljska premogokopna družba.

Stavkujočim rudarjem želimo najboljsega uspeha.

Enketa o delavskem zavarovanju.

II.

Velik del debate, tako generalne kot specialne, so obsegale določbe o organizaciji nosilca zavarovanja. V tem oziru predvideva osnutek osrednji urad za zavarovanje delavcev kot edinega nosilca delavskega zavarovanja. Ta urad naj bi imel svoj sedež zaenkrat v Zagrebu pozneje bi se pa prenesel v Beograd, kjer bi takoj sedaj vsled pomanjkanja primernih prostorov in uradnikov ne bi mogel še funkcionirati. Ravnateljstvo (načelstvo) tega urada bi bilo sestavljeno paritetno. Njegovi krajevni uradi bi bili okrožni uradi za zavarovanje delavcev, katerih bi bilo v državi 12—20. Za Slovenijo n. pr. je predviden en tak okrožni urad za Hrvaško 3—4, za Bosno trije itd. V ravnateljstvih teh uradov bi imeli delavci dve tretjini zastopnikov, delodajalci eno tretjino. Za izvedbo zavarovanja železničarjev bi obstojale posebne blagajne za zavarovanje delavcev snobračajnih podjetij. Vendar so se komunistični železničarji po svojih zastopnikih izrekli proti posebnim železničarskim zavarovalnim zavodom in zahtevali, da vlada priključi železničarje ostalim delavcem in da vrše v prvi stopnji vse pristojne posle okrožni uradi. Ministrstvo stoji toj v pogledu organizacije na strogo centralističnem stališču, katerega v uredbi dosledno izvaja.

Vsi udeležniki enquete so se sicer načeloma izrekli za centralistično organizacijo delavskega zavarovanja, vendar so v splošnem kot v podrobnostih skoro vsi povdarjali, da je vlada šla v tem oziru predaleč. Prezreti ni okolnosti, da morejo samo veliki zavarovalni zavodi vršiti svoje socialne dolžnosti, katere ne obsegajo le izplačevanje boleznine in rent temveč v prvi vrsti onemogočanje bolezni in nezgod. Za ustvarjanje sanatorijev, ambulatorijev, ortopedičnih zavodov, zobnih klinik in drugih prohibitivnih ter lečilnih sredstev je pa treba velikih kapitalij katere zmorejo le teritorialno veliki zavodi. Na drugi strani je pa zopet uvaževati nepobitno okolnost da so gospodarske razmere in delavske

potrebe v Macedoniji povsem druge kot v Hrvaški in one v Crni gori druge od teh v Sloveniji in da je težko v legislativnem kakor v upravno-tehničnem oziru z eno in isto določbo doseči enak cilj v Albaniji kot v Mariboru. Vsled tega smo stavili v podrobni debati predloge, ki merijo na to, da se težišče vsega poslovanja prenese na okrožne urade, dočim naj bi osrednjemu uradu preostala v glavnem kontrolna oblast nad izvrševanjem zavarovanja.

Če bi se ta osnutek uzakonil ali potom uredbe stopil v veljavo, bi imelo pri nas v Sloveniji to za posledico da se združite „Zač. delavska nezgodna zavarovalnica“ in „okr. bolniška blagajna“ v Ljubljani v en zavod, ki bi moral prevzeti v svojo upravo še bolniške oddelke bratovskih skladnic.

Spore rešujejo sodišča pri okrožnih uradih, ki jim predseduje sodnik in v drugi stopnji posebno kasacijsko sodišče na sedežu osrednjega urada.

Državno nadzorstvo nad zavodom vrši ministrstvo za soc. politiko. Zastopnika pokrajinskih vlad v Ljubljani in Sarajevu sta priglasila predlog da vrši neposredno nadzorstvo nad okrožnimi uradi pristojna politična oblast II. stopaje.

Načrt je prvotno tudi obsegal pravico zavoda da sam kaznuje prestopke proti temu zakonu. Videti je da zavod te pravice ne bo imel in da bo politična oblast kot doslej imela kaznovalno oblast in da bo v njen delokrog spadalo tudi reševanje onih sporov, katere je že dosedaj reševala.

Na sedežu osrednjega urada bo posloval stalni zdravniški svet, ki naj bi po našem predlogu sestojal tudi iz zdravnikov, ki stanujejo izven Zagreba oz. Beograda.

Načrt zavarovalnega zakona oz. ureda pomenja brez vsakega ugovora lep korak v razvoju naše socialne politike. Vendar bi želeli da ga vlada podvrže še enkrat temeljiti reviziji pri čemer naj se ozira na prednešene ji spreminjevalne in dopolnilne predloge, ki jih je prejela od zastopnikov pozvanih zavodov v Sarajevu, Zagrebu in Ljubljani, kakor tudi od zastopnikov delžnih vlad v Ljubljani in Sarajevu.

Lesna organizacija.

Albanska kultura pri tvrdki Benedik v Črnomlju.

Razmere pri imenovanju tvrdki se zrcalijo v popolni albanski kulturi. Poslovodja Slapničar ima to lepo navado, da zagrozi večkrat kakemu delavcu, ako se mu isti po pasje ne pokori, s palico. Tudi se je on izpozabil že tako daleč, da je pograbil takega nepokorneža za vrat. On kaže svojo človekoljubnost tudi s tem, da je podjetnika vselej, kadar je bil isti pri volji, zvišati delavcem plače, od tega odvrtni češ, da bo on dobil delavce še za nižjo plačo. Tudi ni hotel dati popraviti delav-

skega stanovanja, katero je bilo slabše, kakor poštenega kmeta svinjski hlev, če prav mu je bilo to od tvrde zaukazano, dokler ni bil v to oblastveno primoran.

On, Slapničar, pustil je bil na trvdiknem kolodvoru postaviti cirkularno žago brez oblastvenega dovoljenja in jo dal v obrat, brez vsake varnostne naprave napram temu, da mu je prepovedal podjetnik sam pustiti žago v obrat, dokler ni varnostno opremljena. Tudi še potem, ko se je neki delavec pri žaganju drv poškodoval na glavi, in je pristevati le srečnemu slučaju, da ni izgubil pri tem oči ali pa še celo svojega življenja, se ni zdelo Slapničarju vredno zavarovati žago po obstoječih predpisih, dokler ni bil v to po orožniku prisiljen. Nadalje je bil spravljen v leseno z lepljenko krito shrambo, poleg katere se v dveh s tanko leseno steno oddeljenih sobah v železnih pečeh kuri in tik pred vrati vozijo lokomotive več sodov bencina, čez 20 kg smodnika, vžigalno vrstico, dinamit in druge gorljive stvari, iz česar je razvidno, kako zelo skrbi za delavsko zdravje in osebno varnost istega. Vrhutega pa je še tako predrzen, da ne rečemo nesramen, da se šteje za prvega socialdemokrata in se je upal reči, če bi on kandidiral za narodnega zastopnika v konstituanto, bi ga vsi socialni demokrati volili. Smešno!

Kar tiče surovega postopanja napram delavstvu, tudi Benedik stari ne zaostaja za svojim ljubljencem niži za las, kajti on noče izplačati delavstvu 50 odstotkov poviška plače, kakor se je pogodbeno obvezal ter obklada posamezne delavce, če iščejo pri njem svoj krvavo prisluženi zaslužek z imenom boljševik in drugimi sličnimi priimki, jim grozi z aretacijo in zaporom ter preklinja Boga prav po balkanskem sistemu, kar je zelo lepo od izobraženega večkratnega milijonarja.

V pravi albanski kulturi nam pa predstavlja razmere in poslovanje imenovane tvrde okolnost, da vporabljajo pri tehtanju živil v Bukovju namesto utežev — konjske podkve. — Torej prav po turško!

Tudi mene dopisnika je, kakor sem izvedel, že doletela čast, da mi je g. Benedik preklinjal Boga po balkanski metodi, me imenoval puntarja njegovih delavcev in mi baje grozil z zaporom in to vse zaradi članka, tičočega se njegove tvrde, objavljenega v Napreju od predzadnje sobote, nakar mu pa zagotovim, da me vse njegovo psovanje in grožnje ne spravijo iz ravnotežja, kajti imam še mnogo duhtečega materiala iz njegove zaloge, katerega si pa pridržim za prihodnjic, ker Vas, gospod urednik, nočem naenkrat preveč obložiti.

Skupščina lesnih delavcev.

(Konec.)

Ki točki: Poročilo o kongresu ujediniteljnih delavcev v Zagrebu. V obširnem referatu poročala s. Tokan, na kar je bila sprejeta sledeča resolucija:

Izredna skupščina lesnih delavcev in sorodnih strok za Slovenijo, zborujoča dne 12. decembra 1920 v Ljubljani, je soglasno in polnomočno sklenila:

I. Poročilo delegacije iz Slovenije o Kongresu ujediniteljnih lesnih delavcev Jugoslavije, ki se je vršil dne 31. oktobra 1920 in naslednje dni v Zagrebu, ter sklenil strogo centralistično ujediniteljnost, in prestop k Moskovski internacionali, vzame zbor na znanje.

Z obžalovanjem pa skupščine konstatira, da je večina na Zagrebškem kongresu le vsled nepoznanja in neupoštevanja razmer mogla odkloniti predlog Slovencev, ki bi po našem globokem

prepričanju dal resno podlago za skorajšnje ujediniteljnost, ter tako odvzela možnost izvršitve velike in važne naloge, misleč, da se z enostavnim preglasovanjem da odpraviti tudi vse razlike, ki danes po pokrajnah faktično obstojajo.

Zato zbor odobruje stališče Slovenske delegacije na kongresu v Zagrebu, ter nje izjavo, da sklepi Zagrebškega kongresa za Slovenijo niso obvezni, sprejme za svojo, in obvezno za vse člane Osrednjega društva lesnih delavcev in sorodnih strok za Slovenijo.

II. Načelstvu Osr. društva pa obenem nalaga, da podvzame vse korake, da doseže z Zagrebško Zvezo tak sporazum, ki bo za oba dela sprejemljiv, ter omogočal uspešno zaščito vseh organiziranih lesnih delavcev Jugoslavije.

Predsedaje sohr. Peterca: Na razpravi je VII. točka dnevnega reda, prememba pravil, poročila sohr. Zore.

sohr. Zore: Poverjena mi je ne baš preveč prijetna naloga, da terjam od članov višje prispevke. Že pri dopoldanski seji so razni delegati naglašali, da se po posameznih podružnicah ni vršilo dovolj shodov, kjer bi se članom utrjevala vera v organ. Tudi mi pri načelstvu čutimo to. Upoštevajte pa prosim to, da imamo v centrali nastavljeni samo dve moči, ki vsega dela pri najboljši volji ne moreta obvladati, drugič pa tudi to, da nam pri dosedajnih prispevkih ni mogoče vršiti toliko shodov, kot si podružnice žele. Iz blagajniškega poročila ste lahko posneli, da imamo mal prebitok, ki pa seveda ne more zadovoljiti vsem zahtevam, ki se stavijo društvu. Zelo mučno je dosedaj vplivalo na članstvo, da ni imel vsak pravil, iz kojih bi bilo razvidno, kakšne pravice imajo člani in kakšne dolžnosti. Načelstvo je to vpoštevalo, in poskrbelo, da z novim letom dobi vsak član pravila v roke. Oskrbeli smo tudi članske knjižice, katere se bodo ob novem letu zamenjale članom za izkaznice, katere so polnprelepljene. Treba bo reformirati tudi podpore. Za vse to pa je seveda potrebno, da se prispevke primerno poviša. Slišali pa smo pri dopoldanski razpravi, da člani iz Mislinj živijo v tako mizernih razmerah, da jim bo povišane prispevke nemogoče zločevati. Skupščina bo to čisto gotovo vpoštevala, ter naredila zanje izjemo. Kakor rečeno, prispevke pa bo kljub tej neljubi zapreki treba tako povišati, da bo finančni obstoj društva, z ozirom na čas, v katerega korakamo, zagotovljen. Zato v imenu načelstva predlagam:

Prispevek v I. razredu se zviša na 6 K tedensko, v II. razredu na 4 K tedensko, v III. razredu na 3 K tedensko. Podružnicam ostane od vsakega prispevka I. razreda 30 vin., II. razreda 20 vin., III. razreda 30 vin. za lokalno upravo. Povišanje stopi s 1. januarjem 1921. v veljavo. Podpore in pristopnina se zviša tako, kot je v predloženem pravilniku označeno. Ob tej priliki se mi zdi umestno naglasiti, da posebni prispevek naših podružnic na Štajerskem, za okrožna tajništva v Celju in Mariboru, ki se je dosedaj od članov pobiral, vsled zvišanja prispevkov odpade. Ta prispevek prevzame odslej naša centrala, ki ga bo redno odračunavala okrožnim tajništvom. Priznam, da bo to povišanje občutno, ali pozabiti ne smemo, da moramo ustvariti tako organizacijo, ki bo kos vsem nalogam, ki jo čakajo. To pa storimo le takrat, ako poskrbimo, za sredstva, katera nujno rabi. Prosim vas, da glasujete za predlog načelstva.

Peterca: Predlog je v razpravi, želim, da se določeno izjavite.

Sodrug Martinčič: Ker je že poročevalec omenil, da bo za enkrat za gotovo podružnico treba narediti izjemo, je stvar glede povišanja prispevkov precej v redu. Popolnoma priznam, da je treba prispevke povišati, zato bom v svojem okrožju poskrbel, da bodo člani o potrebi tega povišanja pravilno poučeni. Upam, da bo članstvo našega okrožja v polni meri zadostilo sklepom skupščine. Ob tej priliki pa moram seveda poudarjati, da točka 22. predležečega opra-

vilnika ne odgovarja. Zdel bi, da se ta točka spremenil v toliko, da starim članom za novo knjižico ne bo treba plačevati posebne pristojbine. V ostalem se s predležečim opravičljivim strinjam, ter predlagam: Od načelstva predlagano povišanje društvenih prispevkov se sprejme, razum v točki 22. predlagani nakup članske knjižice po enoletnem članstvu. Upošteva naj se nadalje gnotno stanje članov gotovih podružnic, dotlej, ko se iste zboljšajo. Tozadevna odločitev se prepušča upravnemu odboru osrednjega društva. Predlog je umesten, prosim, da glasujete zanj.

Sodrug Cuiha: Naročeno mi je izjaviti, da so člani naše podružnice pripravljani plačevati prispevek, ki se zviša samo za 50 odstotkov. Upam pa, da bodo videli, da je bilo to zvišanje umestno.

Sodrug Veber: Proti povišanju prispevkov, osebno nimam nič pripomniti, poudarjam pa, da ni izključeno, da izgubimo vsled povišanja nekaj članov.

Sodrug Slamjak: Ker so se nekateri izjavili proti temu, da je člansko knjižico ponovno plačati, predlagam, da se preselilna in potna podpora črta.

Sodrug Drmastja naglašja, da bi ne bilo primerno ob zvišanju prispevkov črtati podpore. Isto poudarja tudi sodrug Senger.

Sodrug Pogačnik: Ker se tudi meni ne zdi umestno, da bi stari člani morali ponovno plačati knjižico, predlagam, da se za ta izpad v škodo društvene blagajne parira na ta način, da se predlagana vpisnina 7 K za novopristopivše zviša na 10 K.

Sodrug Klančnik in Ribič izjavljata, da bosta člane poučila o potrebi povišanja prispevkov.

O zaključni besedi povdarja poročevalec s. Zore, da je iz vseh govorov povzel, da proti povišanju prispevkov ni nihče nastopil, ker je znamenje, da članstvo umeva položaj. Naglašja, da se bo ukrenilo potrebno, da to breme članov ne bo preveč bolelo. Pri glasovanju je bil sprejet pri točki 22 predlog s. Pogačnika, po katerem znaša pristopnina odslej 10 K za vse člane in članice, ki na novo pristopijo. Istotako je bil sprejet tudi predlog s. Martinčiča, ki določa, da se polno prelepljene knjižice in izkaznice zamenjajo brezplačno, ravno tako tudi predlog, da se oziroma načelstvo na gnotno stanje članov gotovih podružnic.

Predlog s. Slamjoka, da se ukine preselilna in pogrebna podpora je skupščina odklonila.

Nadalje so bili sprejeti soglasno predlogi načelstva, ki so označeni v opravičniku pod točkami: 37, 57, 86, 90, 91, 120, 121, 127, 141, 142, 174, 175, 176, 184 in 196. V celem obsegu je bila soglasno sprejeta tudi določba za stavke.

Povišanje prispevkov in podpor stopi v veljavo dne 1. jan. 1921.

Pravilnik, ki natančno urejuje prispevke in podpore stane 3 K, ter bo članom z novim letom na razpolago. Vsak član je moralno obvezan, da kupi en izvod.

Pri točki nadomestne volitve se je na predlog s. Sengerja soglasno izvolilo v načelstvo naslednje sodrugi: Telbon Ivan, Vidmar Josip, Marjak Ivan, Šlosar Franc in Kožuh Anton.

Ko so pri zadnji točki predlogi in nasveti še nekateri delegati podali svoje mišlji, je predsednik s. Zore, ozirajoč se na storjeno delo, katerega so delegati v tako kratko odmerjenem času z naravnost občudovanja resnostjo izvršili, ter povdarjajoč enodušne sklepe, katere je skupščina izvršila, izražal upanje, da bo ta harmonija, ki je celo zborovanje vladala na zborovanju, prešla tudi na vse člane podružnic, tako, da se bodo vsi sklepi skupščine do zadnjega izvedli. Navdaja nas upanje, da smo z današnjim delom napravili velik korak k razvoju naše organizacije. S tem, ko se vam vsem zahvaljujem za sodelovanje, vas prosim da tudi v nadalje stavite svoje moči v službo organizacije in za korist članov, zaključujem današnje izredno skupščino, z vzklikom naj živi organizacija lesnih delavcev v Sloveniji! (Odobranje).

Štrajki v Nemški Avstriji.

V Nemški Avstriji so se z elementarno močjo polavila nova silna mezdna gibanja: štrajkalo kovinarji in velika kategorija državnih nameščencev, ki zahtevalo povišanje plač.

Kakor je obče znano je Nemška Avstrija skrajno nasivna dežela. To se pravi z drugimi besedami: Prebivalstvo Nemške Avstrije mnogo mani pridelati na polju in izdela mnogo mani v fabrikah. kakor pa potrebuje za svojo prehrano in za pokritje z industrijskimi proizvodi za svote prebivalstva. Ves primanikliat mora pokrивati z dolevo.

Nemška Avstrija se nahaja v položaju revnega kmeta. kateremu zemlja ne rodi toliko žita. da bi imel celo leto za svoj kruh. Kmet. ki ne pridelati dovolj žita. mora iti k sosedu pomagat. da zasluži z najemnim delom toliko. kolikor mu manjka za hrano katero kuži za svoj zaslužek. Če pa pri sosedih toliko ne zasluži. potem mu ne prostane družega kakor da dela dolgove ali pa strada eno ali drugo. Predolgo stradati se ne da. ker potem človek propade: dolgovi pa tudi večno ne more delati. ker tudi kredit ima svoje meje.

Tak je položaj Nemške Avstrije. Cela država strada ker dohodek od polja in fabrik ni dovolj velik. da bi pokrival potrebe vseh prebivalcev.

Zato tudi denar Nemške Avstrije ni mnogo ali nič vreden. Denar je nakaznica na tisto blago katero imam laž v svojih rokah. Če pa država nima blaga. tudi nakaznica na tisto blago. ki ga nikjer ni. ni nič vredna.

Če hoče Nemška Avstrija kupiti žito pri nas plača s svojimi kronami. Mi jemljemo te krone kot neko vrednost le tako dolgo. dokler vemo da bomo za denar v Nemški Avstriji lahko kaj kupili. Kadar pa vidimo. da tega blaga ni tam potem damo za nemško krono vedno manj blaga. nazadnje celo nič. To se pravi. da je kurz nemške krone padel.

Jasno je. da mora avstrijska republika plačati za isto količino n. pr. za 1 kg moke mnogo več kron kakor za te krone manj vredne. Kolikor mani je vreden denar. toliko več ga mora biti. Vsled tega mora tudi posameznik za kilo moke plačati mnogo več kakor je plačeval takrat. ko je bil njegov denar še mnogo vreden. cetera ko je bila »nakaznica na blago« — ta denar nič družega ni — še popolnoma pokrita z blagom. ki je res bilo tu.

Vrednost nemško-avstrijskega denarja pa vedno bolj pada zato. ker vedno novega tiskajo. Na ta način odpade na eno blagovno edinico vedno več denarnih edinic od katerih je potem seveda vsaka posamezna manj vredna. Kdor pa hoče živeti. kakor je živel prej mora vsled tega od države ali pa od podjetnika zahtevati več denarnih edinic. t. i. večjo plačo.

Zato si Avstrija ne more pomagati drugače. kakor da dela dolgove. dokler še kdo kaj posodi. potem bo pa prišel netržni »krah« ali gospodarski ali politični ali pa oba.

Pri nas je v tem oziru položaj drugačen. Mogoče bo v kratkem. če bo konstituanta delala. ravno nasproten. Če bo konstituanta delala bo vrednost našega denarja zrastle torej bodo cene padale. To bo izzvalo krizo katere tendenca bo da se čelavske mezde znižajo. Ali bo pa nastopila brezposelnost. Zlo bo eno. zlo bo drugo. Zato si pa mora naše delavstvo. ako namerava kakšen štrajk natančno predočiti kakšen je naš lasten gospodarski položaj. — Dunaj za nas ni več merodajen.

Sodrug! Delavke in delavci, pazite na svoje organizacije, zakaj, še hujši boji nas čakajo!

Stanovanjska mizerija.

V Zagrebu se je dne 10. novembra t. l. vršilo posvetovanje sindikata zagrebških denarnih zavodov. Razpravljali so o posojilu zagrebški mestni občini za zgradbo stanovanjskih hiš. Po daljši debati je sindikat sklenil dati v to svrhu mestni občini zagrebški 75 milijonov kron na razpolago kot posojilo.

V Ljubljani je spomladi tega leta občinski svet sklenil. zgraditi tri stanovanjske hiše ter pooblastil župana dr. Tavčarja da kupi onekarno. Spričo številnih strank. stanujočih po vagonih. je ves projekt zaspal.

Za časa vlade g. dr. Tavčarja na mestnem magistratu ljubliansko mesto kot tako za pobijanje stanovanjske bede sploh ni ničesar storilo.

Iz strokovne organizacije.

Centralna seja osrednjega društva živilskih delavcev za Slovenijo se vrši na novega leta dan v Ljubljani s širšim odborom iz provincije ter obenem bo revizija blagajne dne 1. in 2. januarja 1921. Vse podružnice naj takoj obračunajo za december in za ostale prejšnje mesece, katere še dolgujejo. Članske izkaznice, kateri imajo plačano za december t. l. in ki so pristopili v letu 1919, naj se pošlje centrali, da se izpostavijo nove članske izkaznice.

Okrožnica osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani. Vsem odborom podružnic in članom v vednost in ravnanje. Izredna skupščina, ki se je vršila dne 12. dec. 1920. v Ljubljani, je sklenila sledeče: Z dnem 1. jan. 1921. stopijo v veljavo povišani prispevki, ki znašajo v I. razredu K 6.—, v II. K 4.— in v III. K 3.— na teden. Sočasno so se zvišale tudi podpore. Vpisnina za vsakega na novo pristopivšega člana ali članice znaša od 1. jan. 1921. K 10.— Članske izkaznice onih članov, ki so že eno leto člani, se zamenjajo s člansko knjižico brezplačno. V ta namen je potrebno, da podružnični odbor pobere vse izkaznice članov, ki so že eno leto člani, ter jih pošlje na centralo, da izstavi knjižice. Onim članom, ki so pri društvu šele nekaj mesecev, se bodo zamenjale izkaznice drugo leto. Od 1. jan. 1921. si podružnice za lokalne potrebe od vsakega prispevka obdrže v I. razredu 30 vin., v II. 20 vin. in v III. 10 vin. Članom podružnic, ki imajo svoj sedež na Štajerskem od 1. jan. 1921. dalje ni treba več plačevati prispevka po 20 vin. za okrožna tajništva. Ta znesek vplača od omenjenega dne centrala. Centrala dopošlje na vse podružnice zadostno število Opravnika, katerega ima glasom sklepa skupščine vsak član kupiti od blagajnika podružnice. (Cena K 3.—) Vse blagajnike podružnic opozarjamo, da poskrbe, da člani do konca leta vlačajo vse zaostale prispevke, da ne bo kakih pomot in zadržkov. Izkaznice onih članov, ki ne bi plačali vseh prispevkov do konca leta 1920. se ne bodo zamenjale.

To okrožnico je vsem članom razjasniti!

Ljubljana, dne 18. decembra 1920.

Osrednje društvo lesnih delavcev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Ljubljani.

A. Bradeško, l. r. tajnik.

V. Zorc, l. r. predsednik.

Dopisi.

Iz Mislinja. Dne 18. decembra t. l. se je posredilo po posredovanju poverjenišva za socialno skrb in centralnega društva lesnih delavcev združeno z zastopstvom Strokovne komisije v Celju pri lesni veletvrdki A. Berger priboriti delavstvu zvišanje plač. Ravno ti delavci so bili do danes najslabše plačani. Vseeno so se pa trdno oklepali strokovne organizacije, ker vedeli so, da je samo in edino v skupnosti organizacije ona moč, ki zamore edina pomagati. Tvrdba sama se je skozi dve leti izgovarjala, da ne more dovoliti zvišanja, češ, da ima nesrečen kupčijski sklep storjen, ali zavedala se ni, da ne more biti delavstvo odgovorno za eventualne kozlarije, ki jih tvrdka sama brez vprašanja delavstva stori — Po mezdnem gibanju se je vršilo društveno zborovanje, katero je bilo nad vse dobro obiskano, poročilo osrednjega tajnika in predsednika Strok. kom. Celje so pozorno sledili, iz oči se je bralo navzočim, da so bili hvaležni trudu organizacij, ki so po dolgotrajnih intervencijah vendar zvojevali v korist delavstva precejšnje uspehe. Mislinjsko delavstvo! Vstrajaj še naprej tako trdno in neomajano v strokovni organizaciji naprej, za tvojo žitavo trdno vstrajanje bodeš zelo vedno tudi uspehe. Kar je pa vas nezavednežev, in vas še do danes ni izučil dosednji položaj, spregledajte in pristopite tudi Vi k organizaciji, ki je edina zaščitnica za doseg pravic delavstva. I. M.

Iz Slovenjega Gradca. Pri tvrdki Siegl, tovarna za merila smo imeli dne 19. t. m. mezdno gibanje, ki je prav voljno izteklo. Doseglo se je 50 odstotno povišanje plač in še druge udobnosti. Tudi ta tvrdka je bila dosedaj ena izmed onih, ki je zahtevala sicer veliko dela od delavcev, dala pa ni priložnosti, da bi bilo eksistenčno vprašanje delavstva vsaj deloma sedanjim časom prilagodeno. Veliko pripomoglo k slabemu stanju je pa v prvi vrsti delavstvo v tej tovarni samo. Isto je bilo nadvse zelo mlačno napram organizacijam. In celo danes ne stori svoje dolžnosti v isti meri, kakor bi bilo potrebno, saj to je dovolj jasno pokazal isti dan v Slovenjem Gradcu se vršeci shod. Delavstvo! Oživi se, če hočeš v sedanjem času vsaj človeku podobno živeti, je moralna dolžnost, da se zavešaš v katero kategorijo človeštva spadaš. Zdrami se in stopi neustrašeno v vrsto proletarskih mas, ki so združene v močnem koru socialno demokratičnih strokovnih in političnih organizacij.

Šoštanj. V soboto zvečer, dne 18. t. m. se je vršil tukaj strokovni shod usnjarjev. Poročal je sodr. Leskošek iz Celja. Njegova izvajanja so bila nad vse zanimiva in podučna. Očrtal je razredni boj proletarijata od začetka do danes. Dotaknil se je tudi sedanje gospodarske krize in splošne nezadovoljnosti mase.

Celje. Podružnica lesnih delavcev je imela v nedeljo svoj mesečni shod. Na shodu je poročal strokovni tajnik Leskošek. Isti je podal poročilo o izidu obč. zbora i. t. d. Navajal je razloge, vsled katerih so se prispevki povišali. Povišanje prispevkov je vzelo članstvo na znanje.

Celje. Pekovski pomočniki stojijo v mezdnem gibanju. Nihče naj ne potuje v Celje.

Delav. pevsko društvo „Naprej“ v Celju naznanja vsem svojim rednim in podpornim članom, da se vrši v nedeljo dne 2. januarja 1921. l. občni zbor ob 4. uri popoldne v prostorih gostilne gosp. Ivana Svetl v Gaberju. Dnevni red: 1. Poročilo predsestva. 2. Prečitanje zapisnika.

Sirite list „Delavec“

3. Poročilo blagajnika in kontrole. 4. Poročilo ekonoma. 5. Volitev novega odbora. 6. Raznoterosti in eventuelni sklepi.

Pozor kovinarji podružnice Celje: Opozarjamo vse člane, kateri še svojih prispevkov niso obračunali, da vse zaostale prispevke do 31. dec. 1920 poravnajo, ker z novim letom se bode naša podružnica reorganizirala, in se bodo vsi člani, kateri so več kot osem tednov zaostali črtali, in seveda izgubijo tudi vse svoje pravice do podpor itd. Zatoraj sodrugi kovinarji, vsi na plan in storite svojo dolžnost, da bodo naše vrste tudi v novem letu, in še bolj tesno zvezane kakor so bile v starem. Le če bomo nadalje tako solidarno nastopali kakor v starem letu, imamo lahko zaupanje na boljšo bodočnost, kajti le v slogi je moč! Upam da je dolžnost vsakega zavednega sodruga, da gre z novim letom z vso svojo ekstremnostjo na delo za prid celokupnega proletarijata. Kajti s tem pomaga svojim zaupnikom na njihovim težavnem delu, in sebi bo izboljšal svoj gmotni položaj. V tem smislu vam voščim veselo novo leto, in želim, da boste svoje proletarske dolžnosti izpolnili za Osrednje društvo kovinarjev in sorodnih strok v Ljubljani. Podružnica Celje, Anton Holzinger blagajnik.

Vabilo.

Vabilo na Silvestrovo veselico, katero priredi delavsko pevsko društvo „Bodočnost“ v Starih v gostilni gospoda Kranjca. Začetek ob 7. uri zvečer. Prosijo se vsi prijatelji, da se tega prvega nastopa pevskega društva udeležijo. Odbor.

Razno.

Učitelja za izdelovanje „Suhe robe“ najraje invalida, išče invalidski oddelek poverjenštva za socialno skrbstvo. V invalidskem domu v Dol. Toplicah je namreč mnogo invalidov, ki bi se radi naučili izdelovati „suho robo“ (žlice, kuhalnike, skafe itd.). Za invalida bi bila služba učitelja tudi stalna, za neinvalida začasna. Podrobna pojasnila daje (najbolje ustno) invalidski oddelek v Šentpeterski vojašnici v Ljubljani.

Eno-dvo- in desetkronske bankovce vzame finančna uprava iz prometa do 1. januarja 1921. Tozadevna naredba se razglasi, čim pride z Dunaja zadostna količina tam naročenega novega kovanega denarja. Državne blagajne bodo sprejemale le stare cunje, ki že nimajo več nobene oblike iz prometa. Križ je zlasti z dvo-kronskimi bankovci, ki nosijo vsakovrstne žige, pri katerih človek nikdar ne ve, če so pravi ali ponarejeni. Radi tega se jih tudi povsodi branijo.

Mlinarji, bodite na braniku za organizacijo. V mlinu Rosenberg v Mariboru se zadnje čase pojavljajo razne pritožbe od strani delavstva, da dva podrepnika (bolje rečeno zlobneža in nevedneža) skušata, kako bi škodovala svojim sotovarišem in se prikupila podjetniku in samemu bogu ter tožita in se obenem hvalita, da sta ona dva tudi dobila povišek kljub temu, da nista pri nobeni organizaciji — poprej sta trdila, ko bode organizacija kaj pridobila, bosta takoj pristopila, ko pa sta bila deležna poviška, pa tudi nista pristopila k organizaciji. Osrednje društvo živilskih delavcev za Slovenijo je priborilo za vse delavstvo po mlinih nabavni prispevek in povišek na plači 40%. Le dobri organizaciji in solidarnosti delavstva po mlinih se je zahvaliti za to, kar se je do sedaj doseglo in priborilo in še tisto niso mlinska pod-

jetja rače volje dala. Svefovali bi čema dvema le eno, če sta najeta ali odkupljena od podjetnika zato, da razbijata organizacijo — potem naj si ogledata žalostni položaj pred vojno in med vojno. Kako se je delalo takrat, ko ni bilo nobene organizacije po mlinih, da bi ščitila delavstvo in ravno tako se bo z vami godilo, ker kapitalizem ne pozna usmiljenja za hvaležnost, če ne bo več organizacije. Delavstvo pozna take tičke po perju in mora obračunati z njimi, če ne takoj, pa pride čas, kakor pravi pregovor: „za nočjo pride dan“! Vsak delavec mora imeti to zavednost, da se le njegovo delo plača, zato pa mora dobiti vsaj toliko, kolikor potrebuje za svoje življenje primerno za človeka — kapitalizem pa noče dati toliko, zato morajo vršiti to nalogo močne bojovne delavske organizacije in pomagati delavstvu, da ne pade v suženjstvo kapitalizma.

Karpatki gozdovi gore. Iz Ungvara javljajo, da so prostrani gozdovi v Karpatih med Berezo, Herenko, Oekermzi in Tizakino že nekaj dni v plamenih. Škoda je neprecenljiva.

Stoletni ženin. V Ameriki se je poročil neki dr. Marison na svoj stoletni rojstni dan četrtilin in sicer z 72 letno gospo dr. Berney-ovo. Poroka je vzbudila takšno senzacijo, da so mnogi kinematografi ženina naprosili, da smejo poroko fotografirati za filme. Nevesta je sicer protestirala proti temu, toda mož, ki je pogodbo z nekim kinematografskim podjetjem že podpisal, je bil za to in ni odnehal. V Ameriki se sedaj prepričajo, če se je dr. Marison poročil iz ljubezni do neveste, ali iz ljubezni do honorarja, ki ga je dobil od kinematografskega podjetja.

Obsojena grofica. Kakor bo še v spominu, so se letos meseca julija vršili v Gradcu težki izgredi, tekom katerih je izgubilo življenje 7 oseb. Izgredi so se začeli na sadnem trgu, kjer je po govornih grofice Petronile Zedwitz nahujskano ženstvo naskočilo stojnice in jih opleniilo. Te dni se je morala grofica radi svojih tedanjih hujskajočih govorov zagovarjati pred sodiščem. Značilno je, da je dokazala, da se sama ni udeležila izgredov, marveč je po svojem govoru hitela domov, s tem, da je imela za tisto uro naročeno — krojačico, ki ji je prišla pomerjat novo obleko! Zedwitz je bila obsojena na šest tednov težke ječe.

Algerija strada. Generalni guverner francoske kolonije je na diktat bogatih kolonistov podražil cene moke in kruha za ogromne procente. Posledice: Še večje obogatitve velikih naseljenikov in milijonarskih posestnikov; še večje obubožanje delavnega ljudstva, zlasti domačega; največji gospodarji in družabni nered, kar jih je kdaj bilo. Strahoviča revščina je zavlada med revnimi sloji. Ljudje umirajo na javni ulici. Več mater je svoje otroke umorilo, da jih ne vidi stradati. In vlada? Da prepreči »eventuelnosti«, ki bi lahko izbruhnile v izglajenem in umirajočem narodu, je dala vojaške postojanke ojačiti in jih opremila s strojnimi in topovi! Med vsemi so namreč svinčeni hlebi najtehtnejši, pravijo buržuj.

Naseljavanje v južnih krajih naše države. Naredba o naseljevanju v južnih krajih naše države je postala pravomočna. V svrhu izvrševanja naredbe je dovoljen ministrstvu za agrarno reformo kredit 20 milijonov dinarjev. Za naseljevanje v omenjenih krajih se je prijavilo doslej 4400 oseb. Največ priseljenikov se je zglasilo za Kosovo ter za kumanovsko in tetovsko okrožje. Dosedanji naseljeniki v južnih krajih so že ustanovili svoje kmetijske zadruge. Ministrstvo za agrarno reformo je tem zadrugam nedavno nakazalo podporo 100.000 dinarjev. Take podpore se bodo dovoljevale še nadalje, a seveda samo pod pogojem, če se podeljena podpora uporabi za one svrhe, ki so v naredbi označene. Isto velja tudi za nove priseljenike, ki poleg kmetijskih in obr-

nihi zadrug morajo ustanavljati tudi agrarne zajednice, katere bodo ministrstvu za agrarno reformo jamčile za povračilo porabljenih kreditov.

Nadpregled invalidov. Ker se še vedno dogajajo slučajji, da še po dveh letih obstanka naše države dohajajo na pukovske okružne komande od vojnih poškodovancev (invalidov) prošnje za nov nadpregled, je poverjenštvo za socialno skrb odredilo, da se vsi oni, ki še niso bili že v bivši Avstriji priznani invalidom in ki še niso bili pod našo upravo nadpregledani, osebno ali pismeno zglase pri pristojni pukovski okružni komandi radi vpoklica k novemu nadpregledu in sicer najkasneje do konca februarja 1921.

Razdelitev pokrajn in avtonomija. V svoji seji dne 30. nov. je min. svet razpravljal o razdelitvi države v oblasti in o obsegu pokrajinske avtonomije. Sprejeto je bilo načelo, da oblasti (pokrajine) smejo obsegati teritorije z najmanj 200.000 do največ 600.000 prebivalci. Beograd, Zagreb in Ljubljana bodo prestolice in svobodna mesta in bodo imela posebno široke kompetence. Pokrajine, v katerih se nahajajo ta tri svobodna mesta, bodo smele obsegati do 800.000 prebivalcev. Glede kompetence pokrajinskih oblasti se je sprejelo načelo dekoncentracije, odklonijo pa načelo avtonomije, kakor bi to radi naši klerikalci in pa zajedničarji na Hrvatskem. Pokrajinski zbori bodo torej predvsem imeli gospodarski delokrog. Dr. Korošec je zastopal nasprotno mišljenje.

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

UCITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA Franciščanska ulica št. 6.

registрована zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšie plakate in vabila - za shode in veselice. -

LETNE ZAKLJUČKE

Najmodernejšia uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd. itd. -

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA.

Edini list, ki brezobzirno zastopa Vaše koristi, ki neustrašeno brani Vaše pravice, je:

N A delavski dnevnik

NAPREJ

Zatorej sezite po njem! Oklenite se ga! Naj se naroči po več somišljenikov na en Naprej! Le „Naprej“ spada v naše družine!

Proč z meščanskimi listi!

Mesečno stane 20 kron.

Naroča se pri upravi „Naprej“ Ljubljana, Franciščanska ul. 6.